

ZAUVEK JE OSTAO STRAH

Rodena je 1933. Porodica njenog oca bila je brojna i imućna. Deda David i baka Veza, rođena Finci, imali su šestoro dece. Svi su rođeni i živeli u Beogradu.

Dva očeva rođena brata, otac, majka i dve sestre sa decom stradali su 1941. godine, u Beogradu. Samo je jedan brat, Sima preživio jer je kao jugoslovenski oficir zarobljen i odveden u logor za ratne zarobljenike u Osnabriku, gde je bio zaštićen Ženevskom konvencijom.

Roditelji, inž. Isak Karaoglanović i Anka, rođena Ninković, imali su dvoje dece: Miroljuba, rođenog 1931. godine i Veru. Otac je imao štampariju „Zaštita“, koja je bila jedini izvor prihoda i koju je kao komunista često koristio za štampanje partijskih materijala. Zbog svog komunističkog opredeljenja, pre rata, suđen je i hapšen 1935. godine. Tako je, zbog ilegalnog štampanja „Studenta“, uhapšen 1939. godine, a nešto kasnije i odveden u zloglasni zatvor u Bileći, gde je robijao sa Mošom Pijade, Rodoljubom Čolakovićem i drugima. Kad je zatvor raspušten, aprila 1941. godine priključio se Narodnooslobodilačkom pokretu, ali je istog meseca uhvaćen, na dostavu policije, i streljan u Skeli, kod Obrenovca.

Majka je u Zemunu imala veliku porodicu. Sa decom prešla je u Zemun, kod svojih, krajem 1940. godine.

Posle rata završila je srednjotehničku školu „Nikola Tesla“ i već 1952. godine zaposlila se u Institutu „Boris Kidrič“ u Vinči. Kasnije je to odeljenje prešlo u Institut „Mihailo Pupin“ u Beogradu, gde je radi-

la do penzije. Ima dvoje dece, Gordanu i Milana. Gordana sa suprugom Pavlom Leblom i dva sina živi u Torontu. Milan je neoženjen i živi u Zemunu. Udovica je već pet godina.

Šestog aprila se sećam po zbunjenosti odraslih i svom ogromnom strahu. Avioni su nadletali, bombe su padale, a ljudi su govorili da je to vojna vežba.

Već tog prvog dana pala je bomba u neposrednoj blizini našeg stana, posred ulice. Na tom mestu ostao je ogroman krater. Naravno, bombe su padale po čitavom gradu, ali je za mene taj krater bio i ostao simbol moći koji mi je trajno usadio strah i nesigurnost.

Tih dana mama se videla sa tatinim najstarijim bratom Jakovom (Žaletom). Predlagala je da se i ostali spakuju i da ih ona, preko svojih poznanika, prebaci preko Dunava u Crvenku. Međutim, stric Žale nije hteo ni da čuje. Smatrao je da Žaletu Karaoglanoviću ne može ništa da se dogodi.

Mama je u Zemunu imala veliku porodicu i prijatelje preko kojih je uspela da nam pribavi dokumenta sa svojim devojačkim prezimeom. Tako smo u vreme okupacije bili donekle zaštićeni. Samo jednom tražili su Jevreje u dvorištu u kome smo stanovali, verovatno po nečijoj dojavu, ali je tada komšinica, inače folksdojčerka, pomogla. Izašla je iz kuće i na nemačkom objasnila da je to greška. Znala je našu situaciju, jer je mamu poznavala od pre rata. Posle tog događaja osećali smo se sigurnije. Ipak, nismo znali da li je spremna da, već sledećom prilikom, porekne tu izjavu. Srećom, više nas nisu tražili.

Za vreme okupacije nismo mogli da koristimo tatinu štampariju. Okupator je razneo inventar, a imovinu porodice, koja nije bila mala, uzaprio kao jevrejsku. Naša majka je tako ostala bez sredstava za život. Jedno vreme radila je u štampariji na glavnoj ulici u Zemunu. Vlasnik je bio njen poznanik iz detinjstva. Pomagala je baki sa kojom smo živeli. Odlazila je u okolna sela i donosila namirnice, koje je delom prodavala a deo je ostavljala za nas. Moj brat, koji je tada imao samo deset godina, donosio je ogrev. Išao je sa babom pešice do Banovaca, Surduka i drugih sela da bi pomogao da se donese nešto drva i hrane.

Naša komšinica, folksdojčerka, bila je časna osoba. Pomagala je koliko je mogla. Ponekad je brata i mene stavljala za sto pa smo zajedno ručali. Svoju decu nije imala. Ponekad bi donela nešto i za mamu.

Posle rata je ostala u Zemunu, a mi smo je i kad smo imali svoje porodice, poštovali i obilazili.

U vreme rata, brat i ja smo završili osnovnu školu u Zemunu, sa čestim prekidima i bez lepih uspomena.

Ono što je zauvek ostalo u meni su strah, zvuk sirene, štuke koje pikiraju, fijuk granata, tresak bombi, glad i zima. Takvo je bilo moje detinjstvo od osme do dvanaeste godine.

Jedno vreme, mama i brat su noću sačekivali duboka zaprežna kola puna leševa, koji su voženi sa Sajmišta prema groblju. Ja sam slutila, šaputalo se po kući o tome, ali nikad nisam pitala, ne znam iz kojih razloga – o čemu se tačno radi. Kasnije sam, kad je rat završen, čula da su to bili Jevreji, možda i naši najbliži.

Po oslobođenju, na našu veliku radost, vraća se iz zarobljeništva tatin najmlađi brat Sima i nalazi nam se u ulozi oca, staratelja. Prvo nam vraća porodično prezime, pa brata šalje u Čehoslovačku na školovanje, a ja se upisujem u Zemunsku gimnaziju. Naš dragi Sima brine o nama sve do punoletstva a i kasnije.

Zahvaljujući Jevrejskoj opštini, već u osnovnoj školi bila sam pristojno obučena. A sa nepunih 18 godina postala sam član hora „Braća Baruh“, gde sam provela lepši deo života.